

Alta, 25.06.24

Klima- og miljøminister
Andreas Bjelland Eriksen

postmottak@kld.dep.no

NOU 2024:10 - Ny motorferdsellov

I NOU 2024:10 Ny motorferdsellov fremkommer det at Motorferdsellovutvalget har konkludert med at annen samisk utmarksbruk utenom samisk reindrift ikke har folkerettslig vern til bruk av motoriserte kjøretøy i utmarka i forbindelse med høsting og bruk. Denne konklusjonen bestrider Nordkalottfolket på det sterkeste.

Samisk utmarksbruk har en lang historie som strekker seg tilbake til førhistorisk tid og har vært avgjørende for samenes overlevelse og kultur. Utmarksbruk refererer til bruken av land og ressurser utenfor de faste boplassene, som ofte involverte reindrift, jakt, fiske og sanking. Disse aktivitetene var og er fortsatt sentrale i vår samiske kultur og hjemmeøkonomi.

De samiske språkene er rik på ord som beskriver natur, dyreliv, terrengformasjoner, snø og andre naturfenomener som har vært viktig i fangst, jakt og annen utmarksbruk. Sammenhengen mellom samisk identitetsforståelse og natur er dypt forankret og sentral i samisk kultur. Naturen og dens ressurser har alltid vært en viktig del av samisk livsform og filosofi.

Alt dette reflekterer den dype forbindelsen det samiske folk alltid har hatt med naturen og vår avhengighet av utmarksbruken for å bevare en viktig del av den samiske kulturen, både vår egen historie og fremtidig levesett.

FNs menneskerettighetskomité har uttalt at Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 ikke bare beskytter minoriteters tradisjonelle levemåter, men også anerkjenner tilpasninger til moderne levemåter og påfølgende bruk av teknologi.

Motorferdsellovutvalget konkluderer med at kun reindriftnæringen, et mindretall av den samiske befolkningen, har en folkerettslig rett til å tilpasse seg moderne levemåter og påfølgende bruk av teknologi for å bevare sin kultur. Nordkalottfolket påpeker at også andre samer som bruker utmarka til høsting og sanking i sin kulturutøvelse har dette folkerettslige vernet.

Det samiske folk er og har alltid vært mangfoldig. Også historisk har det samiske folk levd ulikt med ulike næringsveier, men utmarksbruk har alltid vært en gjennomgående næring- og kulturutøvelse, uavhengig om man har og driver med reindrift, sanker bær eller fisker på sjø eller innland.

Samisk utmarksbruk og naturbrukskultur er fremdeles viktig i samisk kulturutøvelse, og Nordkalottfolket er ber ministeren merke seg at Sannhet- og forsoningskommisjonen drøfter dette i et fornorskningsspektiv. Kommisjonen konkluderer også med at den samiske utmarksbruken fremdeles er levende, til tross for mange hindringer, og at denne bruken er med på å konstituere og bekrefte samisk kultur og identitet.

Nordkalottfolket henstiller ministeren til å ta innover seg Sannhet- og forsoningskommisjonens konklusjon: **«Norske myndigheter tar i forvaltningen av områdene i liten grad høyde for verken den samiske eller kvenske ressursbruken og de sedvaner som ligger til grunn. Dette har over tid brutt ned muligheten for både samisk og kvensk utmarksbruk og sedvaner.»**

Sannhet- og forsoningskommisjonen har synliggjort sammenhengen mellom utmarksbruk og samisk identitet og kultur, også utenfor reindriftnæringen. De har i tillegg synliggjort hvordan norsk naturforvaltning, der motorferdsellovgivning er en del av dette, bidrar til å forvitte og ennå fornorske samer.

Nordkalottfolket aksepterer ikke at annen samisk utmarksbruk fortolkes til å ikke har det samme folkerettslige vernet etter SP 27, som samisk reindrift. De ulike samiske gruppene har lik verdi og rolle i bevaring og utvikling av samisk kultur og har den samme retten til å tilpasse seg et moderne liv og teknologisk utvikling i utøvelsen av samisk kultur og identitet. Noe annet vil være diskriminering av samer utenfor samisk reindrift.

Nordkalottfolket krever at Regjeringen anerkjenner andre utmarksbrukeres folkerettslig vern, inkludert også retten til å tilpasse seg et moderne liv, i det videre arbeidet med ny motorferdsellov. Nordkalottfolket forventer at samisk utmarksbruk tilkjennes gis rett til bruk av motoriserte kjøretøy i utøvelse av den samiske naturbrukskulturen.

I mange tilfeller snakker man om samisk kultur i relasjon til samiske museer, festivaler, kulturinstitusjoner og andre organiserte samiske arenaer. Nordkalottfolket vil påpeke at samisk kultur er en levende kultur som også lever utenfor disse institusjonene. Den samiske naturbrukskulturen er en viktig del av vår kultur og det er hverken ønskelig eller mulig å institusjonalisere denne kulturen. Den må ha rammer som gjør utøvelsen mulig i hverdagen. Adgang til å bruke teknologi til å utøve naturbrukskulturen er essensielt dersom ministeren vil ivareta samisk naturbrukskultur og bidra til levende samisk naturbrukskultur i fremtiden.

Nordkalottfolket forventer også at ny motorferdsellov fremmer bolysten og naturbrukskulturen i samiske områder.

I tillegg ber vi om at den generelle høringsfristen på NOU 2024: 10 Ny motorferdsellov forskyves til 15.november d.å. Dette er svært viktig for å sikre en rettferdig høring blant folk.

De fleste folkevalgte organene vil ikke være operativ før etter 15.september etter sommerferien, i likhet med Stortinget. Tiden fra høringen ble lagt ut og til ferietid er så knapp at de fleste har ikke hatt muligheter til å behandle forslag til ny motorferdsellov før sommeren. Og som påpekt, de folkevalgte trer ikke sammen igjen før i slutten av september.

Ny motorferdsellov vil også angå mange enkeltmennesker, hele den samiske og kvenske befolkning, svært mange i distriktene og dermed også det frivillige organisasjonslivet som organiserer mye av utmarkskulturen i nord. Erfaringsmessig er sommermånedene en tid uten ressurser til administrative gjøremål blant organisasjoner basert på dugnad. Dette gjelder spesielt hos lokale lag og foreninger som ikke har egne ansatte.

Ved å utsette fristen til 15.november gir man disse lagene og foreningene en mulighet til å komme med høringsinnspill på et lovforslag som engasjerer langt utenfor de politiske organene og næringslivet.

Nordkalottfolket mener det er viktig for det lokale engasjementet at høringsfristen utsettes til 15.november. En lovprosess, som i så stor grad berører den kvenske og samiske kulturen og alle som bor i distriktene, ikke bare bør gi rom for dette engasjementet, men må ta dette engasjementet på alvor. Det kan ministeren gjøre ved å utsette den generelle høringsfristen.

Vi håper ministeren vil gi oss en tilbakemelding på dette.

Med vennlig hilsen
Nordkalottfolket på Sametinget

Toril Bakken Kåven
Parlamentarisk leder